

Borgarbyggð
Digranesgötu 2
310 Borgarnes

Reykjavík, 15. febrúar 2024
UST202312-215/A.B.
10.04.03

Breyting á aðalskipulagi Borgarbyggðar 2010 - 2022 og deiliskipulags - Stækkun íbúðasvæðis og breytt lega Hringvegur við Borgarnes.

Vísað er til erindis Borgarbyggðar dags. 20. desember sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreindar breytingar á aðalskipulagi sveitarfélagsins.

Um er að ræða stækkun núverandi íbúðasvæðis og deiliskipulagi og færsla Hringvegur norður fyrir byggðina í Borgarnesi.

Umhverfisstofnun gerir ekki athugasemdir við stækkun íbúðasvæðis en varðandi nýja legu Hringvegur ætti sveitarfélagið að standa vörð um vegsvæðið þannig að byggð hindri ekki að unnt verði að stækka veginn ef þörf krefur í framtíðinni.

Vatnaáætlun

Umhverfisstofnun bendir á að í tengsl við aðrar áætlanir skal fjalla um tengsl við vatnaáætlun. Allar framkvæmdir og skipulagsáætlanir eiga að vera í samræmi við stefnumörkun um vatnsvernd í vatnaáætlun og lög nr. 36/2011 (28. gr.) um stjórn vatnamála. Við endurskoðun eða breytingu skipulagsáætlunar sveitarfélags skal, þegar við á, samræma skipulagsáætlunina vatnaáætlun innan sex ára frá staðfestingu vatnaáætlunar.

Framkvæmdin mun líklega hafa áhrif á árósarvatnshlotið Ósar Hvítár í Borgarfirði (104-34-T).

Einn af umhverfisþáttunum sem skoða þarf í umhverfismatinu er **áhrif á vatn**. Í umhverfismati þarf að leggja mat á það hvort framkvæmdin verði til þess að umhverfismarkmið vatnshlotsins náist ekki. Umhverfisstofnun vinnur nú að gera leiðbeininga fyrir slíkt áhrifamat og hvetur framkvæmdaraðila til að hafa samband við stofnunina og fá frekari leiðbeiningar.

Öll árósarvatnshlot eiga að vera í a.m.k. góðu vistfræðilegu og góðu efnafræðilegu ástandi. Nái vatnshlot ekki umhverfismarkmiðum skal fara í aðgerðir til að draga úr álagi, leggja til mótvægisáðgerðir eða breytingar á framkvæmd til að tryggja gott ástand vatns.

Umrætt vatnshlot hefur verið ástandsflokkað í mjög gott vistfræðilegt ástand en efnafræðilegt ástand vatnshlotsins er ekki þekkt. Tryggja þarf að framkvæmdin valdi ekki því að umhverfismarkmið vatnshlotsins náist ekki. Til að meta áhrif á vatnshlotið þarf að gera áhrifamat sem innifelur m.a.:

- Álag vegna framkvæmdarinnar og hvernig hún hefur áhrif á gæðabætti sem eru notaðir til að ástandsmeta vatnshlot. Ef greint er líklegt álag á gæðabættina vegna framkvæmdar, þarf að gera sérstaklega grein fyrir þeim tengslum og umfangi áhrifanna.
- Mótvægisáðgerðum, sem notaðar eru til að koma í veg fyrir, draga úr eða bæta fyrir neikvæð umhverfisáhrif framkvæmdar.
- Samlegðaráhrifum allrar starfsemi og framkvæmda (núverandi og fyrirhugaðri) sem hafa eða geta haft áhrif á vatnshlot.

Gæðabættirnir sem skoða þarf áhrif á eru blanda af gæðabáttum í strandsjó og straumvatni en gefnar hafa verið út skýrslur um ástandsflokkun vatnshlotanna ásamt leiðbeiningum um sýnatökur. Þær má finna á vefsíðunni vatn.is undir skýrslur.

Umhverfisstofnun bendir á að ef áhrifamatið leiðir í ljós hnignun eða mögulega hnignun skv. 18 gr. laga um stjórn vatnamála þarf framkvæmdaaðili að sækja um heimild til stofnunarinnar til breytingar á vatnshloti.

Svara þarf hvort umhverfismarkmið vatnshlotsins náist, hvort að framkvæmdin muni valda því að vatnshlotið muni rýrna og umhverfismarkmið vatnshlotsins náist ekki.

Ef niðurstaðan er sú að hætta sé á að vatnshlotið muni rýrna, þarf að meta nánar fyrirbyggjandi rannsóknir á svæðinu og rökin fyrir því að markmiðin náist ekki út frá áliti Hafrannsóknarstofnunar.

Leirur

Í greinargerð kemur fram að valkostir valda raski á leirum sem njóta sérstakrar verndar og hafa því neikvæð áhrif á þær. Ekki kemur fram hvaða brýnu almannahagsmunir réttlæta röskun á leirunum og því þarf, í samræmi við ofangreint ákvæði náttúruverndarlaga, að koma fram hvaða brýnu almannahagsmunir réttlæta þessa röskun..

Stofnunin bendir á að skylt er að afla framkvæmdaleyfis, eða eftir atvikum byggingarleyfis, vegna allra framkvæmda sem fela í sér röskun á svæðum sem njóta sérstakrar verndar, sbr. skipulagslög og lög um mannvirki. Á þetta að tryggja að tekið sé til ítarlegrar skoðunar hvort framangreint skilyrði sé uppfyllt. Við mat á leyfisumsókn ber að veita saman mikilvægi náttúruumjanna sem í húfi eru og hagsmuni af fyrirhugaðri framkvæmd. Við matið skal litið til verndarmarkmiða 2. og 3. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, auk þess sem tekið skal mið af mikilvægi minjanna og sérstöðu í íslensku og alþjóðlegu samhengi, sbr. 3. og 4. mgr. 61. gr. laganna.

Ákveði leyfisveitandi að veita leyfi þrátt fyrir framangreint skal hann, með vísan í 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, rökstyðja þá ákvörðun sérstaklega og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu. Einnig skal gera grein fyrir fyrirhuguðum mótvægisáðgerðum, sem og mögulegri endurheimt náttúruverðmæta þegar það á við. Þá skal afrit af útgefnu leyfi sent Umhverfisstofnun, sbr. 6. mgr. ákvæðisins.

Þess má einnig geta að leyfisveitanda er heimilt, skv. 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, að binda leyfi þeim skilyrðum sem eru nauðsynleg til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á þau náttúrufyrirbæri sem verða fyrir röskun.

Votlendi og votlendisvistgerðir í íbúðarbyggð

Umhverfisstofnun bendir á að innan deiliskipulagssvæðis íbúðarbyggðarinnar er votlendi sem nýtur sérstakrar verndar samkvæmt 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd.

Í 61. gr. laganna er kveðið á um sérstaka vernd þeirra vistkerfa og jarðminja sem taldar eru upp í 1. mgr. og 2. mgr. sama ákvæðis. Samkvæmt 3. mgr. ákvæðisins ber að forðast röskun þeirra náttúrufyrirbæra, sem undir greinina falla, nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Í greinargerð með frumvarpi til laga um náttúruvernd er með orðalaginu „brýn nauðsyn“ lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir.

Umhverfisstofnun leggur áherslu á að fjallað sé um votlendið í tillögunni og það komi fram hvaða leiðir verði farnar til þess að forðast rask votlendisins sbr. 61. gr. náttúruverndarlaga og hvaða valkostir séu skoðaðir. Umhverfisstofnun bendir á að ef tillagan gerir ráð fyrir röskun á votlendi þurfi að rökstyðja þá ákvörðun og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu.

Að mati Umhverfisstofnunar mun deiliskipulagstillagan eins og hún er lögð fram valda raski á votlendi sem nýtur sérstakrar verndar og hafa því neikvæð áhrif á það.

Ekki kemur fram hvaða brýnu almannahagsmunir réttlæta röskun á votlendum en eins og tillagan er sett fram virðast einungis einkahagsmunir réttlæta röskun á því.

Því þarf, í samræmi við ofangreint ákvæði náttúruverndarlaga, að koma fram hvaða brýnu almannahagsmunir réttlæta röskun á votlendum.

Stofnunin bendir á að skylt er að afla framkvæmdaleyfis, eða eftir atvikum byggingarleyfis, vegna allra framkvæmda sem fela í sér röskun á svæðum sem njóta sérstakrar verndar, sbr. skipulagslög og lög um mannvirki. Á þetta að tryggja að tekið sé til ítarlegrar skoðunar hvort framangreint skilyrði sé uppfyllt. Við mat á leyfisumsókn ber að veita saman mikilvægi náttúruminjanna sem í húfi eru og hagsmuni af fyrirhugaðri framkvæmd. Við matið skal litið til verndarmarkmiða 2. og 3. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, auk þess sem tekið skal mið af mikilvægi minjanna og sérstöðu í íslensku og alþjóðlegu samhengi, sbr. 3. og 4. mgr. 61. gr. laganna.

Ákveði leyfisveitandi að veita leyfi þrátt fyrir framangreint skal hann, með vísan í 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, rökstyðja þá ákvörðun sérstaklega og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu. Einnig skal gera grein fyrir fyrirhuguðum mótvægisáðgerðum, sem og mögulegri endurheimt náttúruverðmæta þegar það á við. Þá skal afrit af útgefnu leyfi sent Umhverfisstofnun, sbr. 6. mgr. ákvæðisins.

Þess má einnig geta að leyfisveitanda er heimilt, skv. 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, að binda leyfi þeim skilyrðum sem eru nauðsynleg til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á þau náttúrufyrirbæri sem verða fyrir röskun.

Virðingarfyllt,

Axel Benediktsson

sérfræðingur

Sverrir Aðalsteinn Jónsson

teymisstjóri